

Opracowanie:

Małgorzata Najechalska

Wydawca:

Lokalna Grupa Działania – Przyjazne Mazowsze

09-100 Płońsk

ul. H. Sienkiewicza 11

Materiały szkoleniowe Lokalnej Grupy Działania – Przyjazne Mazowsze

Wdrażanie lokalnej strategii rozwoju
w ramach Osi 4 Leader
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007-2013

Małe projekty

Płońsk, wrzesień 2012

Spis treści

Lokalna Grupa Działania – Przyjazne Mazowsze	7
Cel działania małe projekty	8
Jakie warunki podstawowe winna spełniać operacja w ramach małych projektów?	9
Kto może być wnioskodawcą?	13
Jaka jest wysokość pomocy?	15
Co to są koszty kwalifikowalne?	16
Jakie projekty mogą zostać dofinansowane?	17
O czym należy pamiętać ubiegając się o przyznanie pomocy?	26
Procedura naboru i wyboru projektów w LGD – Przyjazne Mazowsze	26
Terminy weryfikacji wniosków z małych projektów przez jednostkę samorządową	28
Znaczenie małych projektów	29

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA – PRZYJAZNE MAZOWSZE

Grupa pracowników Regionalnego Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Poświętne w Płońsku w maju 2003 r. zarejestrowała Mazowieckie Stowarzyszenie Doradztwa Rolniczego (MSDR). Działając na rzecz rozwoju obszarów wiejskich Stowarzyszenie przystąpiło do realizacji zadań w ramach Osi 4 – Leader i na Walnym

Zebraniu członków MSDR 30 lipca 2008 r. zdecydowało o opracowaniu Lokalnej Strategii Rozwoju i dokonanie zmian w statucie. Od 29 października 2008 r. stowarzyszenie działa jako Lokalna Grupa Działania – Przyjazne Mazowsze, do którego przystąpiły gminy powiatu płońskiego: Baboszewo, Dzierżążnia, Joniec, Naruszewo, Nowe Miasto, Płońsk, Raciąż, Sochocin, Załuski, Miasto Raciąż. Na spotkaniach w gminach wypracowano założenia Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) dla LGD. Strategia powstała przy współudziale mieszkańców gmin.

LSR zakłada rozwój naszego terenu poprzez realizację projektów w ramach działań:

- Odnowa i rozwój wsi
- Małe projekty
- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Za pośrednictwem LGD – Przyjazne Mazowsze korzystając ze środków unijnych można:

- budować i modernizować obiekty publiczne służące rozwojowi turystyki, odnawiać zabytki i centra wsi, parkingi, chodniki (odnowa i rozwój wsi)
- budować i modernizować małą architekturę, wytyczyć i oznakować trasy turystyczne, organizować szkolenia, warsztaty, imprezy rekreacyjno-sportowe, promować kulturę ludową w tym stroje ludowe i instrumenty (małe projekty)

- tworzyć przedsiębiorstwa różnych branż, świadczyć usługi turystyczne, rozwijać tradycyjne rzemiosło i rękodzielnictwo (różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej)
- wspierać przedsiębiorczość istniejącą i nowotworzoną, wprowadzać nowe technologie, handel, transport, produkcję i kreować produkt lokalny (tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw)

Pomoc Lokalnej Grupy Działania (LGD) kierowana jest do mieszkańców gmin obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju (LSR), a szczególności rolników, przedsiębiorców, twórców, przedstawicieli organizacji i instytucji, lokalnych liderów oraz wszystkich tych, którzy mają pomysł na rozwój regionu i poprawę jego atrakcyjności.

MAŁE PROJEKTY

Poniższe opracowanie poświęcone jest działaniu małe projekty, które realizowane jest wyłącznie za pośrednictwem LGD. Pozostałe działania LGD – Przyjazne Mazowsze przedstawia w odrębnych opracowaniach.

CEL DZIAŁANIA MAŁE PROJEKTY

Cel podejmowanej operacji musi być zgodny z celami określonymi w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 dla działania 4.13 – małe projekty:

„Działanie będzie wpływać na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Umożliwi rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich.”

JAKIE PODSTAWOWE WARUNKI POWINNA SPEŁNIAĆ OPERACJA W RAMACH MAŁYCH PROJEKTÓW?

Operacja (projekt) z działania małe projekty w ramach osi 4 Leader winna odpowiadać następującym warunkom:

- I. ma spełniać kryteria wyboru określone dla małych projektów w przepisach prawa
- II. ma realizować cele Lokalnej Strategii Rozwoju określonej przez lokalną grupę działania (zgodna z LSR),
- III. ma spełniać lokalne kryteria wyboru określone w Lokalnej Strategii Rozwoju, przyjętej przez lokalną grupę działania;
- IV. wnioskodawca ma miejsce zamieszkania albo siedzibę na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju lub prowadzi działalność na obszarze objętym LSR;

I. operacja (projekt) powinna spełniać **kryteria wyboru określone dla małych projektów** w przepisach prawnych – w Rozporządzeniach Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz.U. z 2008 r.: nr 138 poz. 868; z 2009 r. nr 71 poz. 613; z 2010 r. nr 158 poz. 1067).

II. powinna **realizować cele Lokalnej Strategii Rozwoju** określonej przez lokalną grupę działania (zgodna z LSR).

Przykład z LSR opracowanej przez LGD - Przyjazne Mazowsze

Cele ogólne

1. Poprawa jakości życia na wsi, w tym warunków zatrudnienia.
2. Waloryzacja zasobów przyrodniczych i kulturowych

Cele szczegółowe

1. Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców (jakości zamieszkania)
2. Rozwój przedsiębiorczości w tym przetwórstwa rolno-spożywczego
3. Rozwój turystyki, szczególnie weekendowej
4. Wykreowanie produktów lokalnych
5. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Przedsięwzięcia:

1. Spędzić czas razem, aktywnie i kulturalnie.
2. Firma z pomysłem
3. Weekend na wsi
4. Nasz produkt lokalny
5. W zgodzie z naturą i kulturą

Wniosek z małych projektów winien wykazywać:

- zgodność z celem/-ami ogólnymi (strategicznymi) zapisanymi w LSR
- Zgodność z celem/-ami szczegółowymi
- Zgodność z przedsięwzięciem/-ami

W większości procedur występujących w LSR operację uznaję się za zgodną jeśli przyczynia się do realizacji przynajmniej jednego celu ogólnego, szczegółowego i przedsięwzięcia.

III. Kryteria lokalne wyboru projektów – dodatkowe kryteria stosowane przez każdą LGD, za które operacja otrzymuje punkty od Rady Decyzyjnej. Kryteria te wskazują jakie projekty są preferowane. Wskazane jest

w odrębnym załączniku wykazać, że składany projekt spełnia lokalne kryteria.

Kryteria wyboru dla Małych projektów w LGD – Przyjazne Mazowsze

1. Uzasadnienie realizacji projektu:
 - a. Uzasadnienie zgodności projektu z celami i wskaźnikami rezultatu zapisanymi w LSR – 6 pkt.
 - b. Brak uzasadnienia zgodności projektu z celami i wskaźnikami rezultatu zapisanymi w LSR – 0 pkt.

2. *Innowacyjność projektu
 - a. Projekt wykazuje charakter innowacyjny na terenie LGD - 12 pkt.
 - b. Projekt wykazuje charakter innowacyjny na terenie dwóch lub więcej gmin - 9 pkt.
 - c. Projekt wykazuje charakter innowacyjny na terenie kilku miejscowości lub jednej gminy - 6 pkt.
 - d. Projekt nie zawiera elementów innowacyjnych - 0 pkt.

3. Zakres i realność kosztów projektu
 - a. **Wnioskodawca wykazuje zasadność i realność kosztów - 12 pkt.
 - b. ***Wnioskodawca wykazuje zasadność lub realność kosztów - 6 pkt.
 - c. Wnioskodawca nie wykazuje zasadności i realności kosztów - 0 pkt.

4. Wnioskowana kwota pomocy (preferowane kwoty 10 i 20 tys.)
 - a. Do 20 tys. zł - 9 pkt.
 - b. Powyżej 20 tys. zł - 6 pkt.

5. Zasięg oddziaływania projektu
 - a. Projekt obejmuje cały obszar LGD -12 pkt.
 - b. Projekt obejmuje dwie lub więcej gmin - 9 pkt.
 - c. Projekt obejmuje kilka miejscowości lub całą gminę - 6 pkt.
 - d. Projekt obejmuje 1 miejscowość - 3pkt

6. ****Poziom zaangażowania społeczności lokalnej
 - a. Projekt realizowany z udziałem 4 i więcej partnerów -12 pkt.
 - b. Projekt realizowany z udziałem 2-3 partnerów - 9 pkt.
 - c. Projekt realizowany z udziałem 1 partnera - 6 pkt.
 - d. Beneficjent realizuje projekt samodzielnie - 3 pkt.

7. Trwałość projektu
 - a. Operacja zapewnia kontynuację po zakończeniu finansowania z LEADER PROW - 6 pkt.
 - b. Operacja nie zapewnia kontynuacji po zakończeniu finansowania z LEADER PROW - 0 pkt.

8. *****Korzystanie z doradztwa LGD przed złożeniem wniosku:
 - a. wnioskodawca uczestniczył w szkoleniach z zasad wypełniania wniosku i korzystał z porad LGD przynajmniej na 7 dni przed jego złożeniem (telefonicznych, w biurze lub innych) - 9 pkt.
 - b. wnioskodawca uczestniczył w szkoleniach z zasad wypełniania wniosku - 6 pkt.
 - c. wnioskodawca korzystał z porad LGD - telefonicznych, bezpośrednio w biurze lub innych - 3 pkt.
 - d. wnioskodawca nie korzystał z doradztwa LGD - 0 pkt.

Minimalne wymagania, których spełnienie jest niezbędne do wyboru małego projektu przez LGD:

- zgodność z przynajmniej 1 celem zapisanym w LSR,
- uzyskanie min. 30% możliwych do zdobycia punktów (min. 24 pkt.)

*innowacyjność rozumiana jako: nowy produkt czy usługa lub udoskonalenie wyrobu już wytworzonego przez przedsiębiorstwo; zmiany w stosowanych przez organizację metodach wytwarzania, a także w sposobach docierania z produktem do odbiorców; wprowadzenie nowej metody organizacji w biznesowych praktykach firmy, organizacjach miejsca pracy; nowa metoda marketingu

**wykazuje zasadność i realność kosztów oraz do wniosku dołącza oferty na dokonywane zakupy

***wykazuje zasadność lub realność kosztów

****w umowie partnerskiej należy wykazać zakres zadań realizowanych przez partnera

***** wnioskodawca wykazuje korzystanie z doradztwa poprzez podanie formy i terminu korzystania z porady.

Opracowując wniosek o przyznanie pomocy trzeba zapoznać się z właściwą Lokalną Strategią Rozwoju.

Zgodnie z zapisem ustawowym małe projekty są to operacje, które nie odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działań Osi 3, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej Osi objętej PROW 2007-2013. Oznacza to weryfikację czy dana operacja (projekt) może uzyskać wsparcie w ramach Osi 3. W sytuacji gdy operacja będzie spełniała wymogi określone dla działań „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” lub „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” albo „Odnowa i rozwój wsi” pomoc nie będzie przyznana.

KTO MOŻE BYĆ WNIOSKODAWCĄ?

1. **Osoby fizyczne**, które są:
 - a) obywatelami państwa członkowskiego UE
 - b) pełnoletnie,
 - c) zamieszkałe na obszarze objętym LSR lub wykonujące działalność gospodarczą na tym obszarze

Mieszkańcy wsi i miast do 20 tys., rolnicy, osoby prowadzące sklepy i punkty usługowe, rzemieślnicy, przedsiębiorcy, którzy nie mogą uzyskać pomocy w zakresie osi 3 PROW.

Uwaga. O wykonywaniu działalności na danym obszarze decyduje zaświadczenie z właściwej Ewidencji Działalności Gospodarczej.

2. Osoby prawne albo jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną, jeżeli posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze, z wyłączeniem województwa oraz wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych.

Przykłady:

- **Gmina jako osoba prawna** może być beneficjentem małych projektów
- **Instytucja kultury, zakład budżetowy, dla których organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego** może być beneficjentem małych projektów **pod warunkiem, że jest osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawy nadają zdolność prawną.** Dla instytucji kultury – jednostki organizacyjnej gminy taką podstawą jest art. 14 ustawy z 25.10.1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej – „instytucje kultury uzyskują osobowość prawną i mogą rozpocząć działalność z chwilą wpisania do rejestru prowadzonego przez organizatora”.
- Szkoły publiczne działają jako jednostki organizacyjne gminy a ustawy nie nadają im zdolności prawnej więc nie są beneficjentami małych projektów. **W imieniu szkoły publicznej będącej jednostką organizacyjną gminy o pomoc może wystąpić wójt/burmistrz.**
- **Szkoły niepubliczne** mogą być beneficjentami małych projektów **pod warunkiem, że są podmiotem będącym osobą prawną albo jednostką nie posiadającą osobowości prawnej , której ustawy nadają zdolność prawną.**
- **Biblioteki Publiczne mają osobowość prawną** mogą zostać beneficjentami.
- **Koła Gospodyń Wiejskich** mogą ubiegać się o przyznanie pomocy w ramach małych projektów **jeśli działają w formie stowarzyszenia re-**

jestrowego lub jeśli są wyodrębnioną jednostką organizacyjną Kółka Rolniczego i mają swoją reprezentację we wszystkich jego organach statutowych a **Kółko Rolnicze** jest zarejestrowane.

- **Stowarzyszenia rejestrowe** działające w oparciu o Prawo o stowarzyszeniach (Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Dz.U. 1989 nr 20 poz. 104. z późn. zm.)
- **Fundacje** działające na podstawie Ustawy o fundacjach (Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. Dz.U. 1984 nr 21 poz. 97. z późn. zm.)
- **Uczniowski Klub Sportowy** – działa na podst. Ustawy z 07.04.1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. nr 79 poz. 855) Uczniowskie Kluby Sportowe podlegają wpisowi do ewidencji prowadzonej przez właściwych starostów ze względu na siedzibę klubów, na podstawie Rozporządzenia Ministra Sportu z 16.01.2006 r. w sprawie ewidencji klubów sportowych. Kluby te uzyskują osobowość prawną z chwilą wpisania do ewidencji i wówczas mogą być beneficjentem.
- **Ludowy Klub Sportowy** będący stowarzyszeniem podlega wpisowi do ewidencji prowadzonej przez starostę, osobowość prawną nabywa z chwilą uprawomocnienia się decyzji o zarejestrowaniu i wówczas może być beneficjentem.
- **Związek Harcerstwa Polskiego** jest ogólnopolskim, patriotycznym stowarzyszeniem i prowadzi działalność pożytku publicznego. ZHP posiada osobowość prawną.
- **Parafia jest osobą prawną.** Organem prawnym parafii władnym do złożenia wniosku są proboszcz lub administrator parafii. (Rada parafialna nie posiada osobowości ani zdolności prawnej więc nie może być beneficjentem ale każdy członek Rady parafialnej jako osoba fizyczna może złożyć wniosek i w ten sposób zrealizować projekt).
- **Diecezja lub związek wyznaniowy** pełnią funkcje organu prawnego.
- Nadleśnictwo nie posiada osobowości prawnej ale członek nadleśnictwa jako osoba fizyczna może złożyć wniosek o przyznanie pomocy, aby zrealizować projekt
- Stowarzyszenia zwykłe – nierejestrowe, jeśli mają z mocy ustawy zdolność do czynności prawnych. Stowarzyszenia nierejestrowe generalnie nie mogą być beneficjentami małych projektów.

- Sołectwo samodzielnie nie może ubiegać się o dofinansowanie w ramach małych projektów ale gmina lub członek rady sołeckiej jako osoba fizyczna mogą zrealizować wniosek na rzecz sołectwa.

JAKA JEST WYSOKOŚĆ POMOCY?

Małe projekty obejmują operacje, których planowany, **całkowity koszt wynosi co najmniej 4,5 tys. zł** lecz nie więcej niż 100 tys. zł dla jednego beneficjenta w okresie realizacji PROW na lata 2007 -2013, przy czym **wysokość pomocy przyznanej na realizację jednego małego projektu nie może być wyższa niż 25 tys. zł**. Pomoc na małe projekty przyznaje się w formie refundacji, która obejmuje nie więcej jak 80% kosztów kwalifikowalnych. Zwrot wydatkowanych pieniędzy następuje po zrealizowaniu projektu na podstawie *Wniosku o płatność*. Zwrot dotyczy wyłącznie kosztów kwalifikowalnych.

CO TO SĄ KOSZTY KWALIFIKOWALNE?

Koszty kwalifikowalne to koszty, które są:

- 1) **uzasadnione zakresem małego projektu,**
- 2) **niezbędne do osiągnięcia jego celu** oraz
- 3) **racjonalne.**

Te trzy elementy: zasadność, niezbędność i racjonalność odnoszą się do każdego refundowanego wydatku w projekcie.

Na koszty kwalifikowalne składają się koszty:

- 1) **ogólne** stanowią wydatki poniesione na:
 - Przygotowanie dokumentacji technicznej małego projektu;
 - Opłaty za patenty, licencje lub wynagrodzenia za przeniesienie autorskich praw majątkowych;
 - Opłaty notarialne, skarbowe lub sądowe;
 - Sprawowanie nadzoru autorskiego i inwestorskiego;

do wysokości **10 % pozostałych kosztów kwalifikowalnych pomniejszonych** o wartość wkładu niepieniężnego.

- 2) zakupu materiałów lub przedmiotów
- 3) zakupu usług lub robót budowlanych
- 4) najmu, dzierżawy lub zakupu oprogramowania, sprzętu, narzędzi, urządzeń lub maszyn, z wyłączeniem środków transportu napędzanych mechanicznie.

Uwaga. W przypadku części małego projektu, która nie obejmuje inwestycji, koszty zakupu oprogramowania, sprzętu, narzędzi, urządzeń lub maszyn podlegają refundacji wyłącznie **gdy nie przekraczają kosztów ich najmu lub dzierżawy.**

- 5) **podatku od towarów i usług – VAT** – uiszczany w związku z poniesieniem kosztów. Ale VAT stanowi koszt niekwalifikowalny dla niepodlegających podatkowaniu VAT krajowych, regionalnych i lokalnych organów władzy i innych instytucji prawa publicznego, w tym m.in. gmin, stowarzyszeń gmin, instytucji kultury.
- 6) **wartość wkładu niepieniężnego** obejmująca wartość:
 - o pracy i usług świadczonych nieodpłatnie, stanowiącą iloczyn liczby godzin przepracowanych godzin oraz ilorazu przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w drugim roku poprzedzającym rok, w którym złożono wniosek o przyznanie pomocy i liczby 168. W tym celu należy skorzystać z Kalkulatora Małych Projektów zamieszczonego na stronie www.minrol.gov.pl zakładka Leader.
 - o udostępnienia ziemi, nieruchomości, sprzętu lub surowców poświadczone przez niezależnego eksperta lub uprawniony organ zgodnie z art. 54, ust 1 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1974/2006.
Wartość wkładu niepieniężnego stanowić powinna **nie więcej niż 30 % pozostałych kosztów kwalifikowalnych** małych projektów pomniejszonych o wysokość kosztów ogólnych.

Koszty kwalifikowalne są ponoszone od dnia złożenia wniosku do LGD o przyznanie pomocy, zaś koszty ogólne od 1 stycznia 2007 r.

Transakcje, winny być dokonywane w formie rozliczenia bezgotówkowego. Rozliczenie pieniężne może wystąpić w przypadku transakcji, których wartość, bez względu na liczbę płatności nie przekracza 1 000 zł.

JAKIE PROJEKTY MOGĄ ZOSTAĆ DOFINANSOWANE?

Wydatki muszą mieścić się w zakresie operacji, w sposób oczywisty wpisywać się w *Zakres operacji*. Inaczej mówiąc wnioskodawca ma obowiązek wykazać, że jego inicjatywa mieści się w jednym z siedmiu zakresów operacji niżej wymienionych.

1. Podnoszenie jakości życia społeczności lokalnej na obszarze objętym LSR

a) *Udostępnianie urządzeń i sprzętu z wyłączeniem środków transportu napędzanych mechanicznie.*

Podnoszenie jakości życia na obszarach wiejskich oznacza: działania sprzyjające poprawie walorów miejscowości, inicjatywy wpływające na łatwy dostęp mieszkańców do różnych urządzeń i sprzętu, a także operacje przyciągające turystów i pośrednio rzutujące na dochody mieszkańców. Kosztem kwalifikowalnym może być założenie kafejki internetowej, siłowni, wypożyczalni rowerów, kajaków. Pojawiają się opinie, że „W przypadku operacji, polegającej na wypożyczeniu sprzętu turystycznego możliwe jest pobieranie pełnych opłat za wypożyczenie”. Dopuszcza się pobieranie opłat np. za wypożyczanie rowerów w wysokości pozwalającej na uzyskanie dochodu wyższego niż wkład własny do projektu.(Informacja ze strony www.minrol.gov.pl)

Uwaga. Miejsce operacji (np. klub, wypożyczalnia) powinno być ogólnodostępne a działanie jednak niekomercyjne ale pozwalające na pokrycie kosztów działalności.

b) *Organizacja szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla podmiotów z obszaru objętego LSR, innych*

niż realizowane w ramach działania „szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w leśnictwie” PROW 2007-2013 oraz z wyłączeniem szkoleń połączonych z promocją towarów i usług określonego przedsiębiorcy.

Jeżeli zmierzamy do podnoszenia jakości życia za pomocą małych projektów to możemy realizować zadania edukacyjne, warsztaty ale z zachowaniem poniższych warunków: szkolenia nie mogą być szkoleniami zawodowymi dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie, szkolenia i warsztaty, mają mieć charakter otwarty, jeżeli zachodzi konieczność ograniczenia liczby uczestników to system rekrutacji powinien być przejrzysty. W tym zakresie można organizować kursy: informatyczne, językowe, nauki pływania, warsztaty: ginących zawodów, teatralne, muzyczne – dla dzieci, młodzieży czy dorosłych. Kosztem kwalifikowalnym będzie np. wynagrodzenie instruktora.

Dofinansowane są szkolenia dotyczące turystyki, mające na celu nabycie przez mieszkańców takich umiejętności, które ułatwią im rozwój ruchu turystycznego.

Uwaga. Jeśli projekt zakłada świadczenie indywidualnego doradztwa np. na rzecz organizacji pozarządowych to należy zwrócić uwagę na fakt, że kosztem kwalifikowalnym może być jedynie usługa doradcza na rzecz konkretnych organizacji, nie zaś samo pełnienie dyżuru w określonym czasie.

c) *Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych, rekreacyjnych lub sportowych związanych z promocją lokalnych walorów* oznacza organizację festynów, dożynek, zawodów sportowych itp. Zasadą jest, że operacje nie powinny stanowić uzasadnienia do wykonania inwestycji lub znaczących zakupów towarzyszących imprezie.

Jeśli celem jest organizacja „Korowodu historycznego” lub inscenizacja wydarzenia historycznego związanego z daną miejscowością – ”żywe lekcje historii” – to zakup strojów i niezbędnych materiałów do zbudowania osady historycznej, zakup innych akcesoriów może być kosztem kwalifikowalnym, jeżeli wykazemy, iż wypożyczenie ich nie jest możliwe bądź koszt ich wynajmu będzie wyższy niż zakup.

Promocja produktu lokalnego pochodzącego z obszaru objętego LSR typu jarmark folklorystyczno-kulinarny (pt. *Kulebiaki i inne przysmaki*) połączony z zakupem produktów spożywczych w celu przygotowania potraw regionalnych czy też zapewnieniem poczęstunku dla uczestników wpisuje się w ten zakres.

- d) *Zagospodarowanie przestrzeni publicznej z wyłączeniem pasów drogowych, dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich.* Ten zakres operacji oznacza remont chodników, alejek w parku, urządzenie skwerów.

2. Rozwijanie aktywności społeczności lokalnej

- a) *Promocja i organizacja lokalnej twórczości kulturalnej, lokalnej przedsiębiorczości i aktywnego trybu życia z wyłączeniem remontu i budowy budynków mieszkalnych* oznacza przykładowo przygotowanie i wydanie płyty zespołu ludowego z obszaru LGD i obejmuje honoraria dla członków zespołu, instruktora, koszt sesji nagraniowej w studio, koszt tantiem ZAIKS-u, koszty transportu instrumentów i zespołu. Takie wydatki mogą stanowić koszty kwalifikowalne.

- b) *Promocja lokalnej przedsiębiorczości*

W tym zakresie mieści się najczęściej promocja produktu lokalnego, pochodzącego z terenu LGD, kojarzonego z konkretnym obszarem/wytwórcami, bezpiecznego dla ludzi i środowiska. Lokalne produkty są marką regionu.

Kosztami kwalifikowalnymi mogą być wydatki związane z wernisażem prac lokalnych twórców, opracowanie materiałów, zakup kronik, dystrybucja plakatów.

Uwaga. Promocja nie może dotyczyć indywidualnego przedsiębiorcy.

- c) *remont połączony z modernizacją lub wyposażeniem istniejących świetlic wiejskich oraz innych obiektów pełniących ich funkcje oraz zagospodarowanie terenu przylegającego do tych obiektów*

Na potrzeby wdrażania małych projektów przyjmuje się, że **światlica jest to budynek lub pomieszczenie przeznaczone do spędzania czasu wolnego, rozwijania zainteresowań, działań na rzecz kultury i edukacji oraz jest miejscem integracji lokalnych społeczności**. Czy obiekt spełnia zadania świetlicy można wykazać przedstawiając regulamin czy statut danej placówki.

Remont dotyczy jedynie świetlic, które już funkcjonują a nie tych, które mają powstać, nie obejmuje projektów zmierzających do adaptacji pomieszczeń na świetlicę ani zmierzających do nadbudowy, rozbudowy istniejących obiektów. Aktualnie remont świetlicy musi być połączony z modernizacją czyli to nie może być prosta inwestycja odtworzeniowa. W sytuacji, gdy wnioskodawca wymienia dach świetlicy powinien dokonać również modernizacji obiektu, np. wykonać ocieplenie dachu bądź zainstalować urządzenia wentylacyjne lub inne. Ważne jest, aby prace budowlane były wzbogacone o nowe, nieistniejące w obiekcie elementy. Modernizacja obiektu budowlanego wymaga zgłoszenia zamiaru wykonania robót lub uzyskania pozwolenia budowlanego na ich wykonanie. Dokumentacja techniczna składana wraz z wnioskiem (kompletny kosztorys inwestorski, projekt budowlany, rysunki charakterystyczne) powinna wykazywać, że inwestycja nosi znamiona modernizacji. Roboty na zewnątrz budynku polegające na budowie kanalizacji i zbiornika na ścieki oraz budowie podjazdu dla osób niepełnosprawnych można uznać za koszty kwalifikowalne jeśli jest to warunkiem rozwinięcia aktywności mieszkańców.

Wyposażenie świetlic stanowią nie tylko stoły czy krzesła. Kosztem kwalifikowalnym może być np. zakup kamery video oraz statywu w ramach wyposażenia pracowni technik video w Ośrodku Kultury i Rekreacji.

Uwaga. Koszty bieżące nie są kosztami kwalifikowanymi w małych projektach.

3. Rozwijanie turystyki lub rekreacji na obszarze objętym LSR

- a) Rozwojowi turystyki służy *utworzenie lub zmodernizowanie punktów informacji turystycznej oraz stron internetowych związanych tematycznie z ofertą turystyczną obszaru objętego LSR, przygotowanie*

i wydanie folderów i innych publikacji informacyjnych i promocyjnych dotyczących obszaru LSR

Takie działania jak: publikacja mapy, informatora turystycznego, opracowanie stron internetowych gospodarstw agroturystycznych, zakup domeny, utworzenie punktu informacji turystycznej praktycznie łączą się z zakupem komputera, aparatu fotograficznego, telefonu i innych elementów wyposażenia.

- b) *Budowa, odbudowa, przebudowa, remont połączony z modernizacją, zagospodarowanie lub oznakowanie obiektów małej infrastruktury turystycznej rekreacyjnej oraz wyposażenie obiektów pełniących funkcje turystyczne i rekreacyjne z wyłączeniem hoteli, moteli, pensjonatów oraz bazy gastronomicznej*

Infrastrukturą turystyczną są wszelkiego rodzaju obiekty i urządzenia turystyczne, które służą - przyjeżdżającym na dany obszar turystom – zaspokajaniu ich potrzeb związanych z bierną lub aktywną turystyką. Może to polegać na budowie, odbudowie punktów widokowych czy miejsc wypoczynkowych takich jak: place zabaw, ogródki jordanowskie, skwery z ławeczkami, koszami na śmieci i ogrodzeniem, boiska, korty, pomosty, deszczochrony i przystanie na szlaku turystycznym, jak również oznakowanie małej infrastruktury -. wykonanie tablic informacyjnych. Niekiedy ten zakres może obejmować przygotowanie terenu w celu utworzenia małej infrastruktury turystycznej jeśli wnioskodawca wykaże, że jest to niezbędne.

W tym zakresie operacji występuje utworzenie kortu tenisowego służącego turystom, odbudowa zdewastowanego boiska, nie nadającego się do użytkowania, ale nie jest kosztem kwalifikowalnym jego renowacja polegająca na poprawie trawnika.

Operacja pt. „Konna zagroda turystyczno-edukacyjna” służy rozwijaniu turystyki i rekreacji więc wykonanie ścieżki do jazdy konnej, stworzenie folderu informacyjno-promocyjnego dotyczącego tej ścieżki jak również koszty wynagrodzenia trenerów do jazdy konnej wchodzi w zakres kosztów kwalifikowanych.

Zagospodarowanie otoczenia zbiornika może być również kosztem kwalifikowalnym jeśli stanowi to integralną i konieczną część operacji typu budowa/odbudowa małej infrastruktury rekreacyjnej np. budowa stacji wodnej służącej cumowaniu łodzi.

Uwaga. Budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej wiąże się nierozdzielnie z udostępnianiem jej turystom. Infrastruktura ta będzie musiała być udostępniana przez co najmniej 5 lat od dnia przyznania pomocy.

W przypadku realizacji projektów przez osobę fizyczną lub inny podmiot, pomoc jest przekazywana jeśli wnioskodawca zarejestrował działalność gospodarczą albo dokonał zgłoszenia do ewidencji obiektów prowadzonej działalności.

Właściciele kwater w gospodarstwach agroturystycznych mogą korzystać z działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” i nie kwalifikują się do uzyskania pomocy w ramach małych projektów. O pomoc na budowę obiektów małej architektury turystycznej nie mogą się starać podmioty podlegające ubezpieczeniu w ZUS, ponieważ spełniają warunki przyznania pomocy w działaniu „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”.

4. Promowanie, zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego, w szczególności obszarów objętych poszczególnymi formami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000

Przykładem takiego zakresu projektu jest zabezpieczenie i oznakowanie pomnika przyrody bądź utworzenie ścieżki przyrodniczo-dydaktycznej. Działania polegają na: przywróceniu rodzimych lokalnych gatunków roślin, odtworzeniu zabytkowych parków, oznakowaniu i upowszechnieniu wiedzy o znaczeniu i wartości dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego.

5. Promowanie, zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego przez:

- a) *Odbudowę, renowację, restaurację albo remont lub oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków, z wyłączeniem budynków mieszkalnych*

Jako przykład takiej operacji może posłużyć remont i wyeksponowanie muru obronnego, jeżeli został wpisany do rejestru zabytków lub do ewidencji zabytków.

Koszt kwalifikowalny może stanowić odrestaurowanie krypty fundatorów kościoła jeśli jest ona budowlą wzniesioną na obszarze cmentarza i jest objęta ochroną zabytków.

Należy pamiętać, że prace renowacyjne muszą być prowadzone pod nadzorem konserwatora zabytków.

- b) *Remont lub wyposażenie istniejących muzeów lub innych obiektów pełniących ich funkcje*

Muzeum jest jednostką organizacyjną nie nastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwienie kontaktu ze zbiorami.

Istnienie i działalność muzeum lub obiektu pełniącego funkcje muzeum powinno być zalegalizowane, tzn. opierać się na przepisach ustawy (ustawa o muzeach z 21.11.1996 r. – Dz.U. z 1997 r. nr 5 poz. 24 z późn. zm. lub ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej z 25.10.1991 r. – Dz.U. nr 114, poz. 493 z późn. zm.). Muzeum działające w oparciu o ustawę o muzeach ma regulamin uzgodniony z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub ma wpis do państwowego rejestru muzeów.

Obiekt działający w oparciu o ustawę o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej ma akt utworzenia, statut i wpis do rejestru obiektów prowadzony przez organizatora. Dany obiekt może również działać na podstawie umowy zawartej przez organizatora i osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę nieposiadającą osobowości prawnej. Jest to o tyle istotne, że wnioskodawca ubiegając się o po-

moc ma obowiązek załączyć dokument potwierdzający jego status prawny.

Pozostałe obiekty pełniące funkcje muzeum działają na podstawie odrębnych ustaw np. ustawy o stowarzyszeniach, ustawy o fundacjach albo ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. W takim przypadku potwierdzeniem jest statut osoby prawnej, gdzie wskazane są cele działalności lub dokumenty potwierdzające prowadzenie działalności polegającej na zachowaniu dziedzictwa kulturowego i historycznego.

Zakup wyposażenia muzeum – rzeczy używanych jest dopuszczalny jeśli nie ma możliwości zakupu przedmiotów nowych (bo nie są już wytwarzane) i będą one pełniły funkcje eksponatów. Zasadniczo „nie można uznać zakupu sprzętu używanego za koszt kwalifikowany małych projektów|”. Dlatego wskazany jest zakup rzeczy wpisanych do rejestru zabytków ruchomych i przedmioty te powinny posiadać opinię rzeczoznawcy określającą ich wartość rynkową.

- c) *Kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów: języka regionalnego i gwary, tradycyjnych zawodów i rzemiosła*
Kultywowanie miejscowych tradycji obejmuje przeglądy zespołów folklorystycznych, zespołów kultywujących sztukę dawną, lokalną kulturę. Kultywowanie języka regionalnego może polegać na konkursach gwary w szkołach, na opracowaniach śpiewników pieśni regionalnych oraz innych publikacji. Widowiska obrzędowe i prezentowanie dawnego rzemiosła charakterystycznego dla obszaru LGD w tworzonych warsztatach rzemieślniczych służą przekazaniu dawnych tradycji młodszym pokoleniom, dodają walorów danej miejscowości.
- d) *Prowadzenie badań nad obszarem wdrażania LSR, innych niż realizowane w ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” PROW 2007-2013.* Ten zakres operacji wymaga wymiany informacji nt. planowanych badań z właściwą LGD.
- e) *Promocję lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego.*
- f) *Urządzanie miejsc pamięci związanych z wydarzeniem historycznym, w tym przez budowę, odbudowę, renowację, restaurację al-*

bo remont lub oznakowanie obiektów budowlanych i zagospodarowanie terenu wokół nich.

6. Inicjowanie powstania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług, których podstawę stanowią lokalne zasoby, tradycyjne sektory gospodarki lub lokalne dziedzictwo, w tym kulturowe, historyczne lub przyrodnicze albo podnoszenie jakości takich produktów lub usług poprzez:

- a) Udział w targach i konkursach produktów lokalnych.
- b) Promocję produktów i usług lokalnych
- c) Uzyskanie certyfikatów i uczestnictwo w systemach jakości, innych niż realizowane w ramach działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” PROW 2007-2013
- d) Budowę, adaptację lub wyposażenie niemieszkalnych obiektów budowlanych wykorzystywanych do prowadzenia sprzedaży produktów i usług lokalnych
- e) Budowę, adaptację lub wyposażenie niemieszkalnych obiektów budowlanych wykorzystywanych do tradycyjnego wyrobu produktów lokalnych
- f) Badanie rynku produktów lub usług lokalnych.

7. Wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w celu poprawienia warunków prowadzenia działalności kulturalnej lub gospodarczej, w tym polegającej na wynajmie pokoi w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem działalności rolniczej.

W tym zakresie wnioskodawca ma wykazać, że przykładowo instalacja kolektorów słonecznych przyczynia się do polepszenia prowadzenia działalności gospodarczej, a to pozwala na uznanie takich wydatków za kwalifikowalne.

JAKIE WARUNKI NALEŻY SPEŁNIĆ ABY OTRZYMAĆ POMOC?

Mały projekt powinien spełniać poniższe warunki:

- 1) Nie może być finansowany z udziałem innych środków publicznych, z wyłączeniem przypadku współfinansowania:

- z Funduszu Kościelnego lub
- z dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego lub subwencji ogólnej.

Uwaga. Dotacja nie może przekroczyć 30 % tj. do wysokości wkładu własnego. W części refundowanej finansowanie zadania może pochodzić z pożyczki udzielonej z budżetu samorządu terytorialnego lub z udzielonego kredytu.

- 2) Może być realizowany w nie więcej niż dwu etapach, zakończenie i złożenie wniosku o płatność ostateczną będącą refundacją kosztów kwalifikowalnych wypłaconą po zrealizowaniu całego małego projektu w terminie 2 lat od dnia zawarcia umowy przyznania pomocy, lecz nie później niż do 31 grudnia 2014r.
- 3) Płatność ostateczna obejmować powinna nie mniej niż 25 % łącznej planowanej kwoty pomocy.

O CZYM NALEŻY PAMIĘTAĆ UBIEGAJĄC SIĘ O PRYZNANIE POMOCY?

Wydatek jest kwalifikowany jeżeli:

- Jest niezbędny do realizacji operacji/przedsięwzięcia, oznacza wydatek bez którego operacja nie mogłaby być zrealizowana w sposób przyjęty przez beneficjenta.
- Jest racjonalny – wydatek musi odzwierciedlać optymalny pod względem ekonomicznym i technicznym sposób wdrożenia operacji.
- Jest rzetelnie udokumentowany i możliwy do zweryfikowania – faktycznie poniesiony przez beneficjenta, potwierdzony przez niego za pomocą faktur wraz z kopiami dowodów zapłaty. Jeśli nie jest to możliwe płatności potwierdza się dokumentami o równoważnej wartości dowodowej.
- Jest spójny z obowiązującymi przepisami – wymagana jest zgodność operacji przepisami wspólnotowymi, postanowieniami umowy, a także przepisami krajowymi dotyczącymi operacji.
- Weryfikacja wniosku obejmuje również sprawdzenie, czy koszty kwalifikowalne poszczególnych zadań wchodzących w skład operacji odpo-

wiadają cenom rynkowym i zostały właściwie uzasadnione. Ocena dotyczy, czy koszty kwalifikowalne odzwierciedlają rzeczywiste, średnie oraz aktualne ceny dostaw lub usług.

- Jeśli planowane koszty różnią się o 10 % od wartości rynkowych to w opisie operacji powinno zostać zamieszczone uzasadnienie dla zakładanych wyższych lub niższych wartości.

W celu zweryfikowania poziomu kosztów planowanych do poniesienia na realizację operacji można je odnieść do średnich cen towarów/usług o podobnej jakości/zakresie w danym rejonie w dostępnych bazach cenowych takich jak: informatory, katalogi, Internet, czy uzyskać telefonicznie od wytwórców, dealerów.

Weryfikacja planowanych do poniesienia kosztów związanych z zakupami urządzeń lub sprzętu obejmuje również ich parametry.

Dodatkowym elementem podlegającym szczegółowej weryfikacji są mierzniki rzeczowe (ilość/liczba).

Wniosek z małego projektu może dotyczyć operacji, która realizuje zasadniczo jeden punkt zakresu operacji. We wniosku można wskazać więcej niż jeden punkt zakresu operacji ale tylko wtedy, gdy zakresy i cele tej operacji są ze sobą powiązane. W innym przypadku wnioski o pomoc na odrębne zakresy powinny być sporządzone na osobnych formularzach.

PROCEDURA NABORU I WYBORU PROJEKTÓW W LGD – PRZYJAZNE MAZOWSZE

Procedura naboru i wyboru projektów wynika z aktualnego Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i obejmować będzie następujące działania:

1. Opracowanie przez Zarząd LGD informacji o możliwości realizacji projektów LGD.
2. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej (więcej rozdział 12).

3. Wyznaczone zostaną terminy naboru projektów w porozumieniu z instytucjami wdrożeniowymi. Przewiduje się dwa nabory w ciągu roku. Istnieje możliwość ogłaszania przez LGD tzw. „naborów tematycznych”. Informacja o naborze tematycznym zamieszczona powinna być w Ogłoszeniu o naborze wniosków.
4. Instytucje wdrożeniowe ogłoszą terminy naborów na co najmniej 14 dni przed rozpoczęciem naboru wniosków.
5. W ciągu od 14 do 30 dni pracownicy LGD przyjmować będą wnioski.
6. Zarząd, wspierany przez pracowników Biura LGD skieruje je do oceny przez Zespół Oceniający. Wielkość i skład Zespołu Oceniającego określać będzie każdorazowo Zarząd.
7. Zespół Oceniający, kierując się zapisami w LSR i kryteriami wyboru projektów, przyjętymi w LSR, dokona wstępnego wyboru projektów i przygotuje propozycje listy niewybranych projektów oraz list wybranych projektów w kolejności uzyskanych punktów.
8. Zarząd przedstawia pod decyzję Rady LGD propozycję listy projektów wg rekomendacji Zespołu Oceniającego.
9. Rada LGD na swym posiedzeniu wybierze projekty do realizacji przez LGD. W przypadku gdy informacja o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy jest podawana do publicznej wiadomości po raz ostatni, LGD wybiera wnioski do wysokości 120% limitu dostępnych środków wskazanego w tej informacji.
10. Jeśli będzie taka potrzeba, Rada może powołać zespoły tematyczne. Pierwszy wybór projektów musi nastąpić do 21 dni po zakończeniu naboru projektów, a ostateczny (po odwołaniach – do 44 dni po zakończeniu naboru projektów).
Każdy projekt będzie poddany głosowaniu Rady na zgodność z LSR tj. czy przyczynia się do realizacji przynajmniej jednego przedsięwzięcia, a tym samym odpowiednich celów szczegółowych i celów ogólnych.

Rada podejmie uchwałę o ostatecznym kształcie listy wybranych projektów do finansowania.

11. Zarząd prześle listę projektów wraz z dokumentacją do instytucji wdrożeniowych wraz z odpowiednią informacją do wnioskodawców.

TERMINY WERYFIKACJI WNIOSKÓW Z MAŁYCH PROJEKTÓW PRZEZ JEDNOSTKĘ SAMORZĄDOWĄ

1. Wniosek o przyznanie pomocy na małe projekty rozpatruje się w terminie 3 miesięcy od dnia przekazania tego wniosku przez LGD właściwemu organowi samorządu województwa.
2. W przypadku nierozpatrzenia wniosku w terminie 3 miesięcy właściwy organ samorządu województwa zawiadamia wnioskodawcę i LGD o przyczynach zwłoki wskazując nowy termin rozpatrzenia wniosku, nie dłuższy jednak niż miesiąc.
3. Wezwanie wnioskodawcy do wykonania określonych czynności w toku postępowania w sprawie przyznania pomocy na małe projekty wstrzymuje bieg terminu rozpatrywania wniosku o przyznanie pomocy na małe projekty. Wstrzymanie biegu czynności w związku ze zmianami wynikającymi z wezwań samorządu województwa wydłuża rozpatrywanie wniosku o miesiąc.
4. Jeżeli wynika to z konieczności uzyskania dodatkowych wyjaśnień, opinii lub jeśli zajdą nowe okoliczności termin rozpatrywania wniosku wydłuża się do 2 miesięcy, o czym na piśmie informuje wnioskodawcę samorząd województwa.

ZNACZENIE MAŁYCH PROJEKTÓW

Małe projekty dają nam wiele możliwości rozwijania aktywności społecznej, pomagają zachować w naszym otoczeniu szczególnie cenne elementy lokalnego dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego, atrakcyjność obszaru i sprzyjają rozwojowi turystyki, w zakresie wyznaczonym poprzez inicjatywy samych mieszkańców. Małe projekty są instrumentem umożliwiającym korzystną zmianę wizerunku wsi, wyeksponowanie walorów otoczenia, zachowanie naszej tożsamości kulturowej i ułatwiają budowanie małych ojczyzn.

Opracowano na podstawie:

Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 -2013 (Dz.U. z 2008r: nr 138 poz.868; z 2009r. nr 71 poz. 613; z 2010r. nr 158 poz. 1067)

strony www.minrol.gov.pl

Instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” dla małych projektów, tj. operacji, które nie odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działań Osi 3, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej Osi, objętego PROW 2007-2013 z dn. 08.06.2012 r.”